

НАШІ ТОВАРИСТВА.

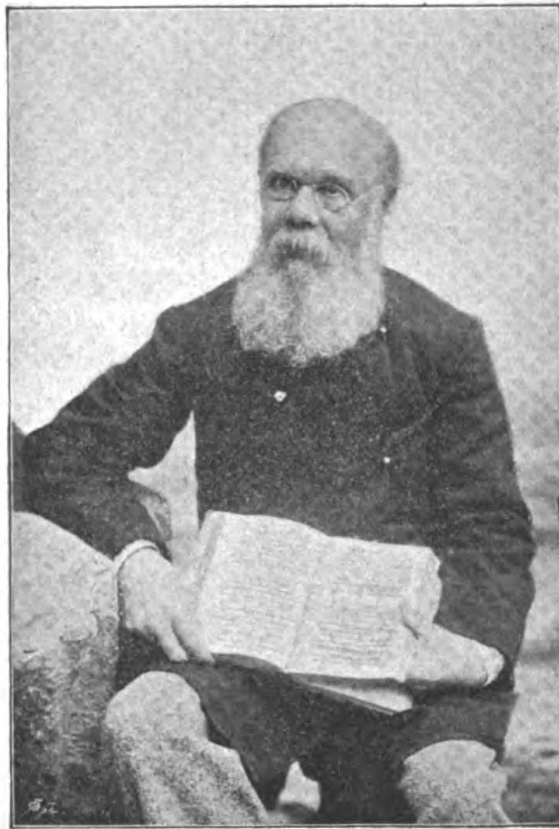
I. Наукове Товариство імени Шевченка.

Розпочинаючи нову серію статей про виднійші наші Товариства, першою пускаємо статтю про Наукове Товариство імени Шевченка, приготовлену для бюлетенів Товариства, що від сього року почавши мають виходити, чотири раз до року на разі, в мові руській і німецькій, для ознайомлення з життям Товариства інтересованих — своїх і чужих.

Ініціатива засновання Товариства імени Шевченка вийшла від кількох патріотів з російської України. Коли після урядових репресій проти українського слова в Росії при кінці 60-их рр. надії українських патріотів усе сильнійше звертали ся на Галичину і її молодий національний рух, на початку 70-их рр. з'явила ся між ними гадка — засновати у Львові якусь постійну інституцію для розвою українського слова. За порозумінням з провідниками галицької національної українсько-руської партії постановлено було на зібрані гроші (коло 9 тис. гульд.) купити друкарню, що служила-б підставою літературного руху (такий план уже від кількох років був у галицьких народівців), а для управи її і для розвою того літературного руху завязано „Товариство імени Шевченка“ в виді тісно-замкненої корпорації, з високою вкладкою 100 злр. (пропоновано було навіть 250), аби обережним

добором членів охоронити його від погоронніх елементів. В 1873 р. закуплено друкарню, а 11 грудня тогож року галицьке намісництво затвердило статут нового Товариства, підписаний дев'ятьма виднійшими людьми з нечисленної ще тоді українсько-руської партії.

В статуті нового Товариства, поставленого під патронат найбільшого українського поета, котрого імя було окликом галицького національного відродження, — метою його положено було „вспомогати розвій рускої (малорускої) словесности“; для досягнення її

Фундатори Товариства: Олександр Кониський.

Товариство мало видавати своїм накладом книжки і часописи літературні й наукові, підпирати літературні й наукові видання, роздавати премії й т. п. Мотивуючи заложення власної друкарні, вказували на те, що одипокої перед тим руської друкарні (Ставропігійської) не вистало би, як би Товариство Шевченка „зацало много книжок видавати“. Але сі рожеві мрії на перших кроках дізнали гіркого розчаровання. Закупно друкарні й видатки на її

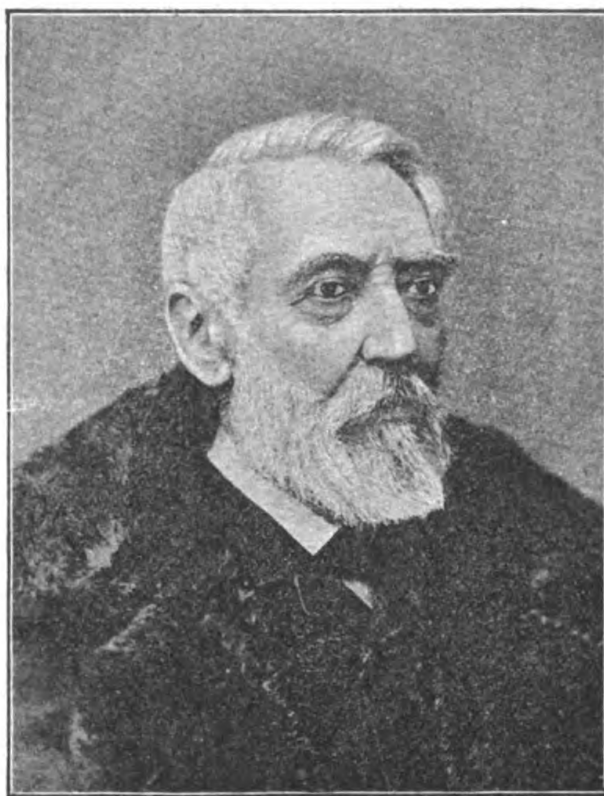
урядженне пожерли не тільки всі зібрані гроші з жертв і членських вкладок (неповна десять тисяч гульд.), але впровадили Товариство в значні довги (коло 4-000), так що приходило ся робити позички на досить тяжких умовах. При таких обставинах про якусь видавничу діяльність Товариства не було що й думати, і вже на перших загальних зборах товариства більшість членів

Фундатори Товариства: Єлисавета Милорадович.

вказувала на се та підносила, що Товариство має передовсім зайняти ся своєю друкарнею, аби забезпечити її існування. Се було нелегко, бо доходи Товариства були скупі, сторонніх партій друкарня мала дуже небогато, видання-ж народовецькі друкувала з ріжними опустами, на кредит і т. и., так що від них особливих користей не мала. Через те Товариство аж до 90-их рр. перебувало,

можна сказати, в хронічній біді, з котрої не могли вирятувати його й ті жертви, що від часу до часу впливали. В таких обставинах воно могло розмірно тільки в дуже слабій мірі сповнювати виписану в статуті мету: воно причиняло ся до літературного руху головню тільки друкарським кредитом та опустами, які робили ся для популярних видань Просьвіти, для одинокої тоді літературної часописи „Правда“ і подібних иньших. Зрідка лише могло воно дати наклад на якусь книжку, напр. видало своїм коштом два томи

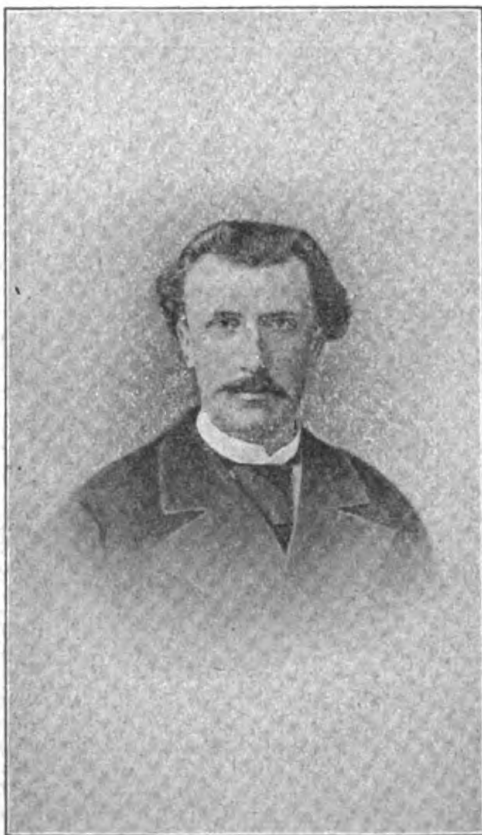

Фундатори Товариства: Дмитро Пильчиков.

„Правди“, причинило ся до видання важної праці проф. Огоновського *Studien auf dem Gebiete der ruthenischen Sprache*, і т. и.

1885 р. Товариство перейняло на себе видання літературної часописи „Зоря“; в розвою його се був досить важний факт: він був початком самостійної видавничої діяльності Товариства, розбудив якийсь літературний рух у нїм і до певної міри відновив інтерес до Товариства і в Галичині й на Україні, де по „антракті“ кінця 70-их рр. знову змагаєть ся український рух і через уря-

дові заборони все більше звертаєть ся в Галичину. „Зоря“, що мала до 1894 р. свободний доступ до Росії, в 90-их рр. стала була в значній мірі всеукраїнським органом, а з тим разом і Товариство починало ставати в певній мірі всеукраїнським літературним огнищем. Коли з розвитком літературної роботи стала все більше відчувати ся потреба також і наукових українсько-руських видавництв, на адресу Товариства почали висловляти ся з російської

Фундатори Товариства: Мих. Жученко.

України бажання, аби воно взяло ся до організації наукової роботи. Речником сих бажань виступив Ол. Барвінський, що на загальних зборах Товариства 1890 р. предложив проєкт реформи Товариства в сім напрямі. Головними точками сеї реформи мали бути: Товариство імени Шевченка перетворюєть ся на „Наукове Товариство“; знижуючи вкладку до 3 злр. воно змагає до того, аби притягнути до себе як найбільше число людей, інтересованих

розвоєм наукової роботи; для організації її поруч виділа, що має зайняти ся адміністративними справами Товариства, утворюють ся секції для наукової роботи, на разі три: фізіологічна, історично-філософська і математично-природописно-лікарська. Проект сей викликав деяку опозицію членів, котрі вказували, що наукову роботу можна розвивати в Товаристві і в рамках давнішого статута, що сама зміна статута роботи сеї не сотворить, — але на нових

Фундатори Товариства: Стефан Качала.

загальних зборах — у марті 1892 р. проект прийнято, й Товариство зреформовано на „Наукове Товариство імени Шевченка“.

Дійсно ся реформа, хоч була важним явищем у дальшій розвою Товариства, сама по собі могла-б і не мати таких далекосяглих наслідків, як би в парі або слідом з нею не йшли иньші події: зріст материяльних засобів Товариства і поява в Товаристві

людей, що спеціально зайняли ся організацією наукової роботи. Тож початки наукової діяльності були досить скромні. При кінці 1892 р. вийшов перший том Записок Товариства імени Шевченка, зложений переважно з праць українських авторів і виданий теж за грошевою підмогою з України, під редакцію тодішнього голови Товариства Ю. Целевича; в 1893 вийшов другий, під редакцією О. Барвінського, хоч редакция мала надію видати того року два томи;

Перший голова Товариства: Корнило Сушкевич (1874—1885).

аж в 1894 р. прийшло до видання двох томів (III і IV), під тож редакцією. Окрім того в сих роках перейняло Товариство на себе видання „Правничої часописи“ — кварталника для теорії й практики права, зложеного львівськими правниками, Руської історичної бібліотеки — збірника перекладів важніших монографій по історії України, Правничого словаря дра К. Левіцького і за

грошевою підмогою з України розпочало видання Російсько-українського словаря (закінчене 1899 р.).

Користні переміни в життю Товариства, про які я згадав вище, дають себе знати в скорім розвою наукової роботи доперва з початком 1895 р. Як я сказав, тими перемінами був зріст материяльних засобів Товариства і організація наукової роботи, переведена в Товаристві новими силами. Зріст своїх материяльних засобів Товариство завдячувало насамперед зростови роботи своєї друкарні: 1893 р. ц. к. видавництво шкільних книжок переносить до неї друк руських шкільних книжок; прибули також иньші урядові роботи. По друге — на підставі своїх наукових публікацій починає Товариство здобувати заповоги від міністерства і від краєвого сойму, головно завдяки заходам п. О. Барвінського, голови Товариства в р. 1893—6. Що правда, сей материяльний зріст був значним тільки в порівнянню з давнійшими хронічними дефіцитами, з вічною бідом, в котрій жило Товариство, самі-ж по собі материяльні засоби Товариства були в порівнянню до великості задачі, котру воно сповняло, дуже малими, а специяльно заповоги правительственні й краєві розмірно до наукової діяльности Товариства і навіть до бюджета його наукових видань були дуже малі й зростали дуже повільно, так що в компетентних кругах не переставали дивувати ся, як Товариство могло розвивати таку інтензивну наукову роботу при таких малих засобах. Се здивованне зрозуміє кождий обзнайомлений з нормальними коштами наукових видавництв, з низше поданого перегляду:

1894 р. дістало Товариство першу субсидию від краєвого сойму 500 злр., разом із субсидією 500 злр. на Історичну бібліотеку, перейнятою Товариством разом з сим видавництвом — 1.000.

1895 р. дістало Товариство першу субвенцию від правительства в сумі 1.000, разом з соймовою 2.000. Бюджет наукових видань виносив коло 4.500, а видано на те, розумієть ся — з неможливою ощадністю, 9 томів наукових публікацій.

1896 р. Товариство дістало 4.500 злр. субвенцій (від міністерства 2.000, від сойму 1.000 і осібно для археографічної комісії 1.000, а на Іст. бібліотеку 500); бюджет наукових видань виносив коло 10.000, видано 10 томів наукових видань.

1897 р. Товариство дістало ту саму суму заповогу, бюджет наукових видань виносив коло 13.000, видано 14 томів наукових видань.

1898 р. Товариство дістало 5.500 субвенцій (соймова запомога Товариству більша на 500 і археографічній комісії теж на 500 злр.), науковий бюджет виніс коло 15.000, видано шістнадцять томів наукових видань, між ними дуже дорогий, ілюстрований том Матеріялів до українсько-руської етнології; Товариство мало сей рік коло 3.000 дефіциту.

1899 р. Товариство дістало 7.000 субвенцій (від правительства 3.000, від сойму: 1.500 на Товариство, 1.500 на археографічну, 500 на етнографічну комісію, 500 на Історичну бібліотеку), бюджет виніс 14.560; видано 16 томів наукових публікацій *).

Таким чином бачимо, що субвенції далеко не покривали і не покривають видатків Товариства на його наукові публікації й потреби. Товариство покривало сю недостачу доходами з друкарні, членськими вкладками й жертвами поодиноких людей, але в останніх роках уже тяжко приходило ся удержати рівновагу в бюджеті й по вичерпанню касових запасів попередніх літ ся рівновага захитала ся, так що дальший розвій наукової роботи був здержаний браком матеріяльних засобів. Се велика шкода для українсько-руського культурного життя, а заразом і кривда руському народу в Австрії, що його головна культурно-наукова інституція не дізнає більшої запомоги з боку правительства і краю. Субвенції, які побирає Наукове Товариство ім. Шевченка, видають ся смішно малими в порівнянню з тими, які мають напр. найблизші словянські Академії — краківська або празька (краківська дістає з публичних фондів 50.000: 20.000 від правительства, 30.000 злр. від краю, празька 40.000), а прецінь наукова діяльність сього Товариства не тільки релятивно для культурних інтересів руського народу далеко важнійша, при браку иньших наукових інституцій, але й абсолютно взявши — не потребує стидасти ся своєю науковою вартістю перед иньшими словянськими Академіями Австрії. При тім ще її субвенції досі не забезпечені вповні, бо правительственна субвенція не вставлена в бюджет, признаєть ся міністерством кожний рік на ново на внесене ad hoc подання Товариства, і тому не має певности. Крайній уже час, аби субвенції Товариства бодай наблизили ся до тих, які побирають иньші словянські Академії в Австрії, та були забезпечені вставленням у бюджет.

*) Матеріяльний розвій Товариства за сей час буде видко з порівняння його білянсу: 1892 активи 29.440, пасиви 7.433, масток 22.006; 1898 активи 72.221, пасиви 9.579, масток 62.649.

Розвій теперішньої наукової діяльності Наукового Товариства імени Шевченка показав себе на зверх передовсім розвитком та спеціалізацією наукових видавництв.

Головний орган Товариства — Записки Наукового Товариства імени Шевченка почали виходити від р. 1892, як сказано вище, містачи наукові розвідки з усіх галузей наук, репрезентованих секціями Товариства; тільки право мало від початку свій особний орган в Правничій Часописи. Від 1895 р., перейшовши до теперішнього свого редактора проф. М. Грушевського, вони зреформовані були в наукову часопись: поруч відділів розвідок і матеріалів заведено відділи *miscellanea* (для дрібних заміток і матеріалів), наукової хроніки, де подають ся огляди періодичних видань — українсько-руських, російських, польських і ин., властиво того матеріалу, який дають вони для українсько-руської науки, та огляди західно-європейської наукової літератури по археології, історії, історії літератури й культури, і просторий відділ бібліографії, де містять ся критичні оцінки й справоздання з усього, що дотикає української науки. З заснованнем (1897 р.) особної публікації для математично-природописно-лікарської секції, Записки стали органом секцій історично-філософичної й філологічної, присвяченим головню українсько-руській археології, історії, язика й історії літератури. Виходили вони в 1895 р. що три місяці, від 1896 — що два місяці, книжками по 12 аркушів.

Для більших археографічних публікацій завязано 1895 р. археографічну комісію і заложено дві серії публікацій: Жерела до історії України-Руси і Пам'ятки українсько-руської мови і літератури; бюджет комісії виносить всього 1.500 злр., що дає на неї краєвий сойм, і тому вона може видавати лише по одному тому — з тої або другої серії, а сього дуже мало супроти маси згромадженого матеріалу. Досі в серії Жерел публіковали ся дві колекції: люстрації королівщин руських земель XVI в., М. Грушевського, акти до історії Галичини в XVII в. С. Томашівського, в серії Пам'яток: колекція апокрифів в українсько-руських версіях дра Франка.

Для публікування етнографічного матеріалу заложено 1895 р. Етнографічний збірник, що виходив з початку (1895—97 р.) по одному тому на рік, під редакцією М. Грушевського; від 1898 виходить по 2 томи, 12—20 арк., під редакцією І. Франка і В. Гнатюка; тут містять ся матеріали фольклорні,

чи то збірні (як в т. I, II, V), чи то систематичні збірки, що займають цілі томи (т. III і IV — фольклорні матеріали з Угорської Руси, VI — корпус анекдот, VII — казки з Брідського пов.); для етнологічних заложено особну серію — Матеріалів до українсько-руської етнології з численними ілюстраціями (виходить по одному тому на рік, I, виданий під редакцією Ф. Вовка, містить серію різнородних статей і матеріалів, II — ширшу монографію про Гуцулів проф. Шухевича). 1898 р. завязано для організації етнографічних студій спеціальну етнографічну комісію

1897 р. з'організовано Збірник математично-природописно-лікарської секції; від 1898 р. він поділяється на два відділи: математично-природописну і медичну, остання має свій спеціальний титул: Лікарський збірник, і служить органам лікарської комісії.

1898 р. з'організовано також особні збірники історично-філософської й фізіологічної секції, призначені для ширших монографій або збірників, що не могли би змістити ся в Записках; вони виходять кожний по одному тому річно; в Збірнику історично-філософської секції містила ся Історія України-Руси М. Грушевського, в Збірнику фізіологічної с. — ширша біографія Шевченка О. Кониського і збірник розвідок Драгоманова по народній словесности й історії літератури.

В остатнім часі організовано при фізіологічній секції комісію язикову для практичних потреб українсько-руської мови.

На черзі стоїть тепер реформа Правничої Часописи, що служить органом сформованої 1898 р. правничої комісії, в науковий часопис, періодичну, присвячену праву й економії, але для цього потрібно якоїсь спеціальної допомоги для згаданої цілі.

В теперішнім моменті наукова організація Товариства виглядає так: три секції, що служать основними органами наукової організації, при них, як органи помічні, для спеціальніших цілей, — чотири комісії:

I. секція історично-філософська — при ній 1) комісія правнича,

II. секція фізіологічна — при ній 2) комісія язикова
при сих двох секціях: 3) комісія археографічна,
4) комісія етнографічна.

III. секція математично-природописно-лікарська — при ній 5) комісія лікарська.

Система видавництв — видання секцій:

1. Наукова часопись, присвячена передовсім історії, язика й історії літератури українсько-руського народа, — Записки Наукового Товариства імени Шевченка — орган історично-філософічної і фіольольогічної секцій, 6 томів річно, вийшло дотепер 34 томи.

2—4. Збірники поодиноких секцій — 3 томи річно, вийшло 9 томів.

5. Руська історична бібліотека — при історично-філософічній секції, 1 том річно. вийшло дотепер 19 томів.

Видання комісій — а) археографічної:

6. Жерела до історії України-Руси, вийшло 3 томи.

7. Памятки українсько-руської мови і літератури, вийшло 2 томи. Видавництва 6 і 7 виходять по черзі — 1 том річно.

б) етнографічної:

8. Етнографічний збірник, 2 томи річно, всього вийшло 7 томів.

9. Материяли до українсько-руської етнології, 1 том річно, вийшло 2 томи.

в) правничої:

10. Правнича часопись, 1 том річно, вийшло 9 томів; має бути зреформована.

г) лікарської:

11. Лікарський збірник, виходить зошитами Збірника математично-природописно-лікарської секції, 2 зошити на рік, вийшло 4 зошити.

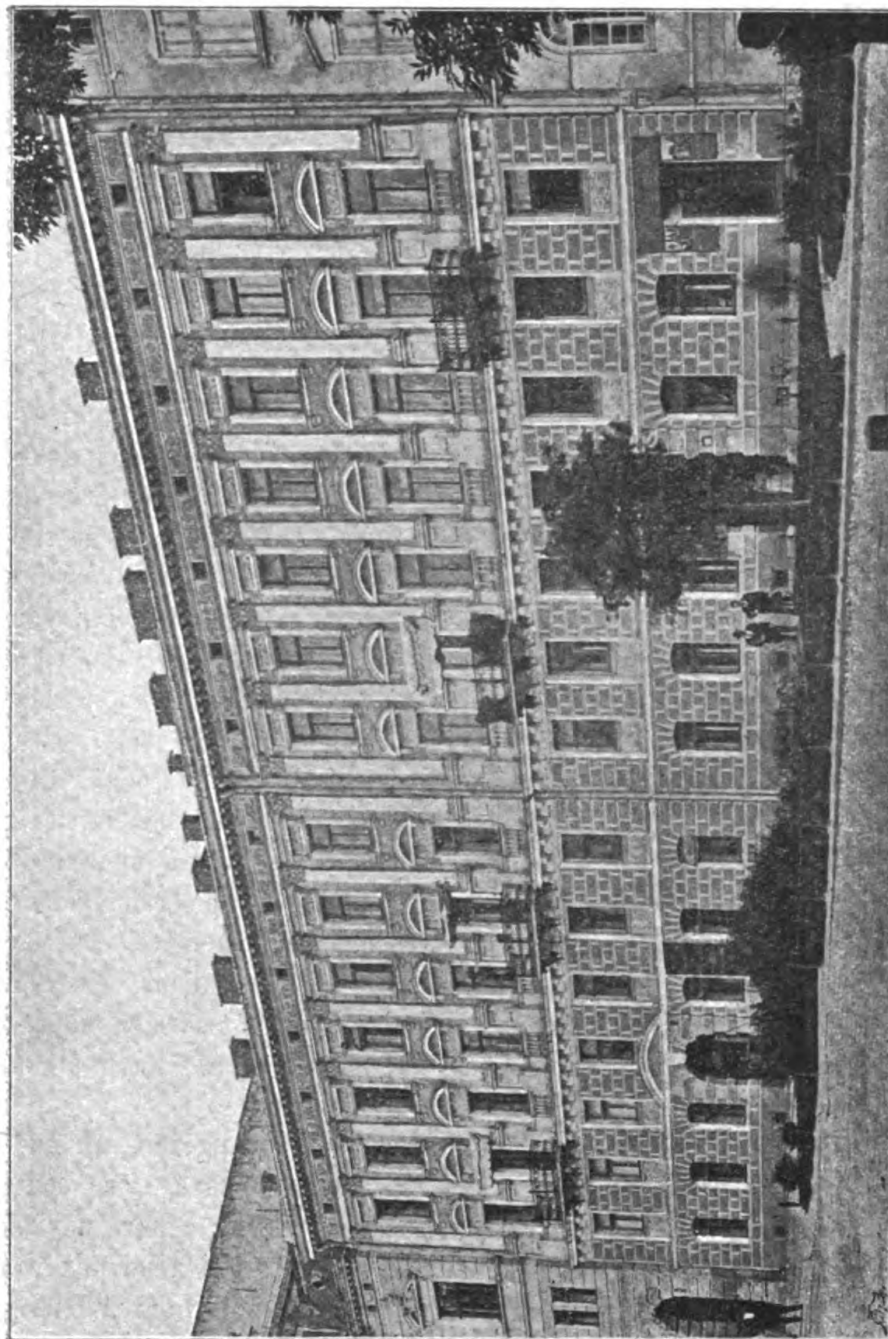
Теперішнє нормальне число наукових публікацій — 15 томів річно, коло 230 аркушів друку, не рахуючи тих видань, які не входять в вичислені серії (*extravagantia*). Всього за 5 років, 1894—99 видало товариство 64 томи наукових публікацій. Число незвичайно велике в порівнянні з бюджетом Товариства, і особливо — з сумою запомог, побраних за той час.

Для успішного розвою наукової роботи Товариство останніми роками уділяло значну частину свого небогатого бюджету на сформованнє бібліотеки й удержаннє при ній публичної читальні, і на стипендії й запомоги. Бібліотека зложила ся з кількох пожертвованих колекцій і з обмінних примірників, але доповняєть ся закупном книжок що річно, особливо в відділах *Ruthenica* і фолькльорної літератури. За браком у Львові бібліотеки, де-б сї від-

діли були заступлені бодай хоч трохи можливо, сформованне сих відділів було-б дуже важно і можна-б тільки жадати, або збільшення матеріяльних засобів Товариства дало йому спромогу уділяти гроша на сю ціль.

Так само важне значінне має справа стипендій для молодих людей, що віддають ся науковим студиям: галицькі Русини, серед котрих здібні й заінтересовані наукою молодики стрічають ся в дуже значнім числі, не мають майже зовсім приступу до стипендій правительственних чи красвих, не мають й інституцій, які-б давали спромогу молодим людям по укінченню університетських студий віддавати ся науковій роботі, і до недавна переважна більшість таких надійних сил марнувала ся в роботі для хліба. Останніми часами (1898 р.) в поміч Товариству прибула спеціальна фундація для уділювання запомог для наукових студий (фундація ся, передана легатором - Українцем Товариству, в сумі 45.000 гульд. вложена в дім, де тепер уміщене Товариство); надіємо ся, що вона не задовго увійде в жите. Але й доходи з сеї фундації, і суми, призначувані на сю ціль з доходів Товариства, далеко не задовольють сеї пекучої потреби в забезпеченню молодим силам спроможности наукового розвою, і тут можна тільки бажати, аби поданий приклад дав заохоту до нових жертв на сю мету від наших патріотів.

Для піднесення наукового престижу Товариства переведено дуже важну реформу в 1898 році. Статут 1892 р. мав ту хибу, що широко розчинивши двері Товариства для членів з усіх верств українсько-руського народу, не відрізняв їх компетенцій адміністраційних від наукових; тому кождий член, хоч би з найнижшим цевзом осьвітним, міг бути членом секції й рішати в наукових справах. Уже в 1896 р. виділ виступив з проєктом реформи статута, що мала усунути сю аномалію, але переведення сеї реформи стріло ся з ріжними трудностями, і тільки в 1898 р. переведено її: поруч звичайних членів Товариства утворено нову категорію „дійсних членів“, іменованих на підставі їх наукової кваліфікації (самостійних наукових праць); секції складають ся з самих дійсних членів, так що збори секцій стають правдивим науковим ареопагом, вповні компетентним в рішенню наукових справ. Перші вибори дійсних членів переведено в 1899 році; увійшло до історично - філософічної секції 12 членів, до фізіологічної 10, до матем. - природ. - лікарської 10; їх катальог, з короткими curricula

Дім Наукового Товариства імені Шевченка (Фундаційний).

vitae і виказом наукових праць містить справоздання Товариства в 1899 р.

Як бачимо з цього короткого перегляду, Товариство дуже енергійно робило коло розвою наукової роботи, старалося згромадити до неї як найбільші круги робітників, підняти її на можливо високий науковий рівень і заложити під неї міцні й трівкі підвалини. Щоб оцінити досягнені нею результати, треба знати всі ті труднощі й перешкоди, які стрічала вона в цих змаганнях на своїй дорозі. Про одну сказано було вже — се малі матеріяльні засоби, з котрими можна було досягнути якісь показніші результати тільки при безкористній і повній пожертвованні праці головніших робітників, але се перешкода не була одинокою. Другою був брак у Русинів вищих наукових інституцій, в виді університетів і наукових інститутів, на котрі звичайно, в нормальних обставинах, опирається робота таких товариств чи академій як наше Товариство; тому то приходилося йому застановляти не тільки над тим, щоб згромадити коло себе наукові сили, а також і над тим часто, щоб сим силам дати спромогу віддавати ся науковій роботі. Нарешті третя фатальна перешкода, що незвичайно шкідливо впливає на розвій наукової роботи Товариства — се цензурні відносини Росії; наукові видання Товариства увесь сей час вістають ся в категорії „абсолютно заборонених“ в Росії! Річ не ймовірна на вступі ХХ століття, але на жаль цілком певна. Тільки декотрі наукові інституції Росії можуть діставати видання нашого Товариства. Тим чином для $\frac{9}{10}$ нашого народу наукова робота нашого Товариства полишається на пів страченою, бо майже або зовсім не приступною; тим незвичайно утрудняється участь в роботі Товариства Українців російських, ослаблюється моральна й матеріяльна піддержка, яку-б Товариство могло мати від них, хоч знищити її зовсім не в силі ніякі репресії.

Не вважаючи на ці тяжкі перешкоди Товариство, як ми бачили, встигло протягом яких п'яти літ з'організувати дуже солідну й ріжносторонню наукову роботу, розвинуло цілу серію наукових публікацій, що обіймають широкий круг наук і в декотрих галузях, як нпр. в історії, фізіології, етнографії й історії літератури України - Руси стали неминухо потрібним джерелом для всяких студій; воно згромадило коло себе значне число наукових робітників з усіх частин України - Руси (в передостаннім році в наукових виданнях Товариство взяло участь 74 особи, з того загра-

ничних 25, в останнім 62 особи, з того заграничних 12*), а і значному числу їх дає своїми гонорарами, запомогами, стипендіями спромозу віддавати ся далі науковій роботі; нарешті — воно за сей час встигло уже виховати в своїй науковій організації цілий ряд солідних наукових сил, свою наукову школу, котрою може гідно показати ся перед чужими науковими інституціями.

Роблячи на ґрунті новім, нерозробленім, під час коли сама українсько-руська мова терпить репресії зі сторони одних, легковаження і вороговання зі сторони других, Товариство встигло виробити собі симпатії й поважання у всіх справдешніх приятелів науки й поступу. Доказом того можуть служити живі зносини й виміна видань нашого Товариства з чужесторонніми науковими інституціями, виданнями й ученими (число інституцій і видавництв, з котрими обмінюєть ся виданнями Товариство, сягає до сотки) та оцінки його видань в наукових сферах. Я обмежу ся тут двома загальнішими оцінками наукової діяльності Товариства, даними в останніх часах двома ученими посторонніми — отже суд їх міг бути вповні об'єктивним — а zarazом вповні компетентними. Віденський академік Ягіч, в своїм огляді сучасного наукового руху у різних словянських народів на полі фільольогії, етнографії, історії літератури підносить важне значіння діяльності Товариства імени Шевченка супроти тих трудних обставин, в які поставлені українські наукові студії в Росії, та признає, що вона „завдяки енергічній роботі галицьких Русинів і тій моральній допомозі, яка їм в поміч іде потиху з Росії, заповідаєть ся в часом розвинути ся в русинську академію наук“ (Archiv für Sl. Philologie, XX, 1898). Професор берлинського університету Брікнер в огляді новин словянського народознавства (Zeitschrift des Vereins für Volkskunde, 1899) підносить значіння Товариства як головного огнища української науки, котрої центр наслідком неприхильних політичних обставин переніс ся з Києва до Львова, та вказує на високу наукову вартість його публікацій. Історичні публікації Товариства все знаходять собі високе признание у рецензентів спеціальної наукової часописи Київська Старина, і т. и.

*) Зменьшення се загального числа співробітників припадкове, воно толкуєть ся перевагою в виданнях Товариства 1899 р. більших праць.

Образ діяльності Товариства та його високого культурного значіння для українсько-руського народу був би неповний, коли-б не було згадано про його важну участь в розвою українсько-руської літератури. Як згадувано було вище, від 1885 р. Товариство видавало літературну часопись „Зоря“, що була довгий час однією літературною часописею на Україні-Руси і в розвою її літератури положила великі заслуги. В 1898 р. Товариство зреформувало її на місячник „Літературно-Науковий Вістник“, по типу європейських revue, побільшивши значно її величину й розширивши програму. Сей журнал, що розходить ся як на галицькі обставини в досить значному числі, скуплює наоколо себе майже усі визначніші літературні сили австрійської і російської Руси; в 1899 р. взяло в нім участь 56 осіб (в тім 26 заграничних). Він доповнює та значінне Товариства як всеукраїнського культурного центра яке піднесли ми вище.

На закінченне подам кілька важніших дат із справоздання Товариства за 1899 р. Товариство мало членів: дійсних 31, почесних 4, основателів 44, звичайних 214. Наукові видання коштували 12.800 гульд.; на наукові заповоги видано 560, на бібліотеку 1.243. Видань Товариства спродано на 4.465 гульд. 29 кр. Запас видань Товариства оцінено на 36.000. Бібліотека Товариства містить понад 4.000 титулів, у більше як 9.000 томах.

М. Грушевський.

